

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพของการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร แผน-การสอน การเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อม กระบวนการจัดกิจกรรม การบริหารโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน ตลอดจนครูผู้สอน แต่หาวิเคราะห์ให้ละเอียดรอบคอบแล้วจะเห็นว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดและดำเนินกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ครูเป็นผู้นำและเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ทำงานใกล้ชิดกับนักเรียนในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน พฤติกรรมของครูและนักเรียนในห้องเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอดเวลา พฤติกรรมการสอนที่ดีของครูย่อมมีปฏิริยาผลักดันให้พฤติกรรมทางการเรียนดำเนินไปในทางที่ดี และพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีก็ช่วยสนองให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการสอนขึ้น

วิธีการที่จะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นมีอยู่หลายวิธี เช่น การจัดประชุมอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

---

¹ กรมสามัญศึกษา, กองการประถมศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อเทียบกับหลักสูตร (กรุงเทพมหานคร. กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2511), หน้า 28, 34.

การเผยแพร่ความรู้ทางเอกสาร การสาธิตการสอน แต่วิธีที่ธีระชัย ปุณฺณโชติ¹ เห็นว่าเป็นวิธีที่ดีมีความเป็นปรนัยสูงคือ การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูอย่างมีระบบในขณะที่สอน

แนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนที่สำคัญอีกวิธีหนึ่งคือ การสังเกตวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียนซึ่ง เนด เอ แฟลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) กล่าวว่า การสังเกตวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการสอนของครู ช่วยให้ครูเอาใจใส่พฤติกรรมและสามารถควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ หรือช่วยให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่กำหนดไว้ การตรวจสอบพฤติกรรมการสอนของครูจะส่งผลกระทบต่อความเจริญงอกงามของนักเรียน²

พฤติกรรมของครูย่อมมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก ถ้านักเรียนรู้สึกพอใจ สบอารมณ์ในการกระทำหรือพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อตนและต่อเพื่อน การกระทำของครูนั้นจะช่วยสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสนใจต่อการเรียนตลอดจนปลูกฝังทัศนคติที่ดี³ และพฤติกรรมของนักเรียนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครู⁴

¹ธีระชัย ปุณฺณโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ," วารสารครูศาสตร์ (สิงหาคม-พฤศจิกายน 2515): 41.

²Ned A. Flanders, Analyzing Teaching Behavior (Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1970), p. 448.

³นำทรัพย์ จันทร์หอม, "ความมุ่งหวังของนักเรียนต่อการลงโทษและการให้รางวัล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515), หน้า 67.

⁴Roger O. Anderson, "A Quantitative Method of Assess Content Structure in Verbal Interaction," Journal of Research in Science Teaching 9 (June 1970): 305-321.

ดังนั้นแบบของพฤติกรรมของครูจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โรเจอร์ โอ แอนเดอร์สัน (Roger O. Anderson) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า พฤติกรรมของครูมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน¹

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า ครูที่นักเรียนต้องการคือ ครูที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างดีที่สุด มีความใกล้ชิดสนิทสนม ไม่เฉยเมย ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่แสดงว่าตนดีกว่าเด็ก² และนอกจากคุณสมบัติในด้านการสอนและการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยให้คำแนะนำ มีเมตตากรุณา มีความยุติธรรม มีเหตุผลและมีบุคลิกภาพดี³

ส่วนในด้านเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนเท่าที่เป็นมา อาจกล่าวได้ว่าครูและนักเรียนมีปฏิริยาต่อกันน้อย ครูมุ่งจะเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรกำหนดไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือการสอนจะเน้นในด้านการบรรยายหรืออธิบายเนื้อหาที่จะให้นักเรียนเรียนแต่ฝ่ายเดียว หน้าที่ของนักเรียนคือ ฟัง จดและจำ จากผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติชี้ให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง⁴ ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก ทำให้ครูและนักเรียน

¹ นลินี วันชัย, "การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตามอุดมคติในทัศนะของครูและนักเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 9.

² มัทนา ปิยะมาดา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2511), หน้า 11.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁴ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การสังเกตพฤติกรรมของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2521), หน้า 51.

ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นักเรียนมีความรู้สึกไม่สบายใจในการที่จะทำความเข้าใจ-
บทเรียน มีความวิตกกังวล มีพฤติกรรมก้าวร้าว ถอยหนี เจยเมย และเฉื่อยช้าต่อการแก้-
ปัญหา หวาดกลัวต่อการถูกกักขังบังคับ และการลงโทษของครู¹ การที่ครูไม่มีความสัมพันธ์
กับนักเรียนเพียงพอ แสดงว่าครูไม่มีความเป็นกันเอง ขาดความเมตตากรุณา และไม-
สามารถช่วยเหลือนักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหา² ทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และไม่รู้จักแก้ปัญหาต่างๆ³ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ขัดแย้งกับ
ความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2521 ซึ่งมุ่งจัดเพื่อ
ให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้⁴ ครูควรจะ
ได้สร้างปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีบุคลิกภาพที่
เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย⁵

¹Albert H. Yee, Social Interaction in Education Settings,
(Englewood Cliffs, N. I. : Prentice-Hall, 1971), p. 438.

²กุดทรัพย์ ชื่นรุ่งโรจน์, "ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2495), หน้า 9.

³เขาวนา ยุทธสุริยพันธ์, "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่าง
กลุ่มนักเรียนที่เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาระหว่างโรงเรียนสาธิตและโรงเรียน
ที่ใช้หลักสูตรปกติ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน-
มิตร, 2514), หน้า 44.

⁴กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพหุ-
ศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2521).

⁵สุรพร โปธิ์สุวรรณ, "ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ในค่านการเรียนการ
สอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพการเก็บตัว - แสดงตัวของนักเรียน" (วิทยา-
นิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 52.

ถ้าจะวิเคราะห์ตามหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนแล้วจะเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวของครูไม่ช่วยพัฒนาการสอนเท่าที่ควร โดยเฉพาะการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต¹ ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่มีเป้าหมายสำคัญที่สุดคือ ต้องการให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากการบอกให้จด ให้ท่องจำ มาเป็นใหญ่เรียนรู้ออก รูกักแสดงออก รูกักค้นคว้าหาความรู้ รูกักแก้ปัญหาทั้งของตนเองและส่วนรวม โดยมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุดและในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย² มุ่งพัฒนาและสร้างเสริมลักษณะอันพึงงามและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข

สรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนนั้นต่างมีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งหมายถึงพฤติกรรมการสอนของครู คำนวณปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน (Teacher-Student Interaction)

เอลลิส คาทซ์ (Ellis Katz) และ พอล ลาซาเฟลด์ (Paul Lazarfeld) ได้กล่าวว่าการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การนำเสนอความช่วยเหลือในตัวบุคคล การที่นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยครูมากน้อยเพียงใด ฐานะและอาวุโสที่แตกต่างกัน เนื้อหาสาระที่มีการโต้แย้งอภิปรายกัน รวมทั้งขนาดของห้องเรียนและขนาดของโรงเรียนที่ใหญ่เล็กต่างกัน³

¹ มนัส รัตนคิดถ ก ฎเก็ท, "ช่วยครูใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต," วิทยาสาร 22 (สิงหาคม 2521): 20.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2521); หน้า 42.

³ Ellis Katz and Paul Lazarfeld, "Interpersonal Networks Communicating Within the Group," in Foundation of Communication (New York: Harper & Row, 1970), p. 332.

จากการศึกษาผลการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ¹ พบว่าขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในทุกประเภทของโรงเรียน นอกจากโรงเรียนเทศบาล เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน และในการวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าขนาดของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูงกว่าในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง แมว่านักเรียนจะมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงแต่คุณค่าของความเป็นมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีน้อยลง ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ แจ่มจันทร์ ปรีชาวนิชย์² ที่พบว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง ครูส่วนมากจะมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้จะเห็นได้ว่ามีครูที่มีความรู้สูงอยู่มาก และโรงเรียนเหล่านี้มักได้รับการตรวจเยี่ยมจากผู้บังคับบัญชาอยู่เสมอจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครูมีแรงจูงใจที่จะปรับปรุงโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านวิชาการ ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่อยู่ในที่ห่างไกลชุมชน การคมนาคมไม่สะดวกบางแห่งยังไม่มีถนนตัดผ่าน มักจะไม่ได้รับการตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ของจังหวัด อาจเป็นสาเหตุทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นมักไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้และพัฒนาวิธีสอน

ในด้านเกี่ยวกับหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากหลักสูตร พ.ศ. 2503 ตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้างและแนวการ

¹ สำนักนายกรัฐมนตรีย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2521), หน้า 40.

² แจ่มจันทร์ ปรีชาวนิชย์, "ปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในการใช้หลักสูตร 2521" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 159.

จัดการเรียนการสอน คึงนั้นความเข้าใจและการปฏิบัติของโรงเรียนต่าง ๆ จึงไม่เท่าเทียมกันทั้ง ๆ ที่ทางราชการได้พยายามประชุมชี้แจงอบรมและแจกจ่ายเอกสารต่าง ๆ ไปแล้วซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติจริงเพื่อให้เห็นว่าการใช้หลักสูตรใหม่เป็นอย่างไร¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดให้มีโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรขึ้น จุดมุ่งหมายของโครงการนี้เพื่อให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้หลักสูตรให้ตรงตามแนวทางและจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้²

การเลือกโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละสังกัดเข้าร่วมในโครงการนั้น ปีคณพที่ สำคัญคือ "ครูใหญ่และคณะครูมีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา 2521"³ และเพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรวางจุดมุ่งหมายไว้ กรมวิชาการ จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดประชุมสัมมนาอบรมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นระยะ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายประการหนึ่งคือ "เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา 2521"⁴ และคาดหวังว่าจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้การกำหนดหลักสูตรใช้ได้เป็นผลสำเร็จตามที่วางจุดมุ่งหมายไว้

¹คำหมาน คนโค, "เรือจ้างคว่างล่า," ไทยรัฐ (21 กรกฎาคม 2523): 6.

²เรื่องเดียวกัน.

³กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, "การเลือกโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา," เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา 13-14 ธันวาคม 2522 (อัครสำเนา).

⁴กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, "โครงการประชุมสัมมนาบุคลากรโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาระดับจังหวัดและโรงเรียน," เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา 15-14 ธันวาคม 2522 (อัครสำเนา).

ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวิจัยว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร โดยยอมรับว่าโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรเป็นโรงเรียนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ยึดถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างครูกับนักเรียนให้สังเกตได้

จากการอนุมานมูลเหตุของปัญหา ประมวลกับหลักการ ทฤษฎีและผลการวิจัยแล้ว จะเห็นได้ว่า การจะศึกษาหาทางปรับปรุงคุณภาพของการสอน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิจัยพฤติกรรมกรรมการสอนของครู แยกตามขนาดของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่มีค่าต่อการจัดดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของครูค่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 การศึกษาครั้งนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมกรรมการสอนและเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการสอนของครู ค่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ซึ่งมีขนาดแตกต่างกันในจังหวัดเชียงใหม่

สมมุติฐานการวิจัย

พฤติกรรมกรรมการสอนของครู ค่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในโรงเรียนต่างขนาดแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. เป็นการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครู คำนวณปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ซึ่งมีขนาดต่างกันคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นตัวแปรอิสระ พฤติกรรมการสอนของครู คำนวณปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นตัวแปรตาม
2. เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะพฤติกรรมของครูที่สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดเชียงใหม่
3. ไม่นับความถี่ของการเกิดพฤติกรรมเดียวกันในการสังเกตนี้

ข้อตกลงเบื้องต้น

พฤติกรรมที่สังเกตในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นตามปกติ ไม่ใช่พฤติกรรมการเรียนการสอนที่ผู้ถูกสังเกตเตรียมไว้พร้อมแล้ว

คำจำกัดความ

1. โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร หมายถึงโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้คัดเลือกให้เป็นโรงเรียนในโครงการผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน
2. ครู หมายถึงครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร จังหวัดเชียงใหม่
3. ขนาดของโรงเรียน หมายถึงขนาดของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียน	351 - 500 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน	121 - 350 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียน	51 - 120 คน ¹

4. พฤติกรรมการสอน หมายถึงการแสดงออก การปฏิบัติของครูและนักเรียน ในระหว่างดำเนินการสอน รวมทั้งพฤติกรรมที่เป็นภาษาพูด (Verbal Behavior) และเป็นกิริยาท่าทาง (Non Verbal Behavior)

5. พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน ขณะที่ดำเนินการเรียนการสอน โดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภท คือ

- 5.1 พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาของครู
- 5.2 พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาของนักเรียน
- 5.3 พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจา

6. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึงนักการศึกษา ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาและผู้ที่ มีประสบการณ์ในคำสอน หรือมีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ความจำกัดของการวิจัย

การขออนุญาตเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสอน ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือ จากครูที่ทำการสอนด้วยความเต็มใจจะทำให้การสังเกตพฤติกรรมการสอนไม่ได้ผลสมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

¹จากฝ่ายสถิติการศึกษา, กองนโยบายและแผน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้เครื่องมือสำหรับวัดพฤติกรรมการสอนของครู คำนวณสัมพันธระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูในการนำหลักสูตรไปใช้ในโอกาสต่อไป
2. เป็นแนวทางในการแนะนำข้อปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนแก่ครู ในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะคำนวณสัมพันธระหว่างครูกับนักเรียน
3. เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรของจังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย